

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Deum sub ratione absoluta Dei esse subiectum Theologiæ, num verior
sententia est. c. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Manifestum autem est non loqui de fide solum: subiungit enim. *Qua scientia non possent fideles plurimi, quantum polleant ipsa fide plurimum:* loquitur ergo de scientia Theologiae: qua probatur, & defenduntur mysteria, ideoque dixit, hac scientia, fidem gigni: Doctores enim Theologi in ea petiti plurimos ad fidem conuertentes, in ipsis fidem gignunt, nutriendi, & roborandi, dum indies magis, ac magis eos doctrina mysteriorum informant. Quocirca, cum dicat Augustinus, hanc scientiam esse de iis rebus, quae ducunt nos ad beatitudinem, aperte indicat, Deum sub eadem ratione esse obiectum huius scientiae, sub qua est etiam obiectum beatitudinis ad quem res ipsae qua in ea tractantur, perducunt. Eadem sententia suaderi potest rationibus, quibus probant Gregorius, & alij, Deum sub ratione absoluta Dei, non esse subiectum Theologiae; eas tamen, quod directe pugnent contra veriorum sententiam, inferius referemus.

Hanc opinioem impugnant Okam, & Gab. loco citato hoc optimo argumento. Ratio Glorificatoris, Redemptoris, & alia id genus, non sunt rationes subiecti, sed praedicati, quia, ut supra dicebamus, in hoc complexo, *Deus glorificator*, supponitur aliqua enunciatio, in qua, Glorificator, est praedicatum, & Deus subiectum, sed subiectum scientiae debet esse incomplexum, de quo aliquid enunciamus: ergo Deus glorificator non est subiectum Theologiae, sed Deus absolute. Secundo Scotus q. illa 2. lateral. §. *Contra istos*, & Bassolis q. 4. Prol. art. 1. §. *Secundo proba*, hac ratione eandem sententiam refellunt. Subiectum scientiae realis non potest esse ens rationis, vel ratio formalis subiecti non potest esse ens rationis, sed ratio Glorificatoris est ens rationis, sicut quaecumque, quae in Deo habent respectum ad creaturas: ergo sub illa ratione non potest esse subiectum. Alias quoque adducunt rationes, quae ad primam reduci possunt.

Hac tamen ratio, licet non assumat verum, nimirum scientiam realem non posse esse de subiecto, quod tantum est ens rationis. Id tamen in Theologia verissimum est, quia licet consideret multa in Deo, per respectum ad creaturas, qui tantum est rationis: tamen non omnia, quae tractat, habent respectum rationis, neque ea de subiecto aliquo, quod sit ens rationis, sed de ipso Deo considerat. Quod si aliquis respondeat, rationem Glorificationis non accipi pro respectu illo ad creaturas, sed pro essentia ipsa divina, qua beamur, hac sane realis est: verum, ut notauit Bassolis, si Deus hac ratione esset subiectum Theologiae, esset quidem sub ratione deitatis, sub qua est obiectum beatitudinis. Ex quo tertia etiam ratio desumitur aduersus Gregorium, si enim, ut ipse faretur, idem est subiectum Theologiae, quod est obiectum beatitudinis, erit Deus sub ratione Dei subiectum Theologiae, hac enim etiam ratione beati, nam ratio glorificationis est denominatio quadam extrinseca proveniens ab actu beatitudinis, sicut denominatio scibilis ab actu sciendi, quae non sunt de ratione obiecti, aut subiecti, quatenus ad ipsum scientia referuntur, ut patet ex doctrina tradita disp. 7. cap. 3.

CAP. V.

Deum sub ratione absoluta Dei esse subiectum Theologiae, verior sententia est.

Postrema sententia mihi maxime probatur, quae affirmat Deum sub ratione absoluta Dei esse subiectum Theologiae: eam tradiderunt S. Thomas, Caiet. & recentiores aliqui in hoc articulo. Henricus in Sum. art. 19. q. 1. Ricard. in Prol. q. 6. Scot. q. 3. in 2. q. lateral. §. *ex dictis patet* §. *ad primam questionem*. Scotus. & §. *Nunc autem videndum est* Bassolis quaest. 4. a. 2. Capreol. q. 4. a. 1. conc. 5. addita etiam doctrina, quam tradit in calce art. Maior. q. 7. circa finem. Canus 12. lib. de loc. c. 2. Quod vero ait Henricus quodlib. 12. q. 1. videlicet Deum sub ratione infinitatis esse subiectum scientiae, quam Deus habet de seipso, non autem scientiae, quam Beati, aut viatores de ipso habent, contra praedicam sententiam non est. Nam in eo quodlibet assertit Deum sub ratione infinitatis formaliter, esse subiectum scientiae, quam ipse de se habet: non solum quia Deus cognoscens se ipsum videt se esse infinitum, nam etiam creatura cognoscit Deum infinitum esse, sed quia Deus se infinitum, & infinito modo intelligit ita, ut perfectio cognitionis rei cognitae aequatè respondet: & ideo assertit, infinitatem se habere ex parte ipsius subiecti, quod cognoscitur formaliter: at cognitio creaturae, finitae certe perfectionis est, & ita, quantum intelligat Dei infinitatem, ei adaequatè non respondet. Atque hac ratione dixit Henricus, Deum, non sub ratione infinitatis formaliter esse subiectum scientiae creatae, sed infinitatem eomitenter tantum se habere. Cum igitur hac postrema sententia assertit, Deum sub ratione absoluta Dei esse subiectum Theologiae, intelligit Deum non comprehendendo infinitatem illius, aut aliud attributum: nam infinitum, & cetera attributa tantum passionem de Deo demonstrat. Vtrum vero ratio infinitatis formaliter comparatur cum subiecto Theologiae, an eomitenter iuxta sententiam Henrici, non est praesentis controuersiae.

Deinde obseruandum est Deum non solum esse subiectum Theologiae quoad eam partem, quae versatur circa veritates necessarias, sed quoad eam etiam, quae de contingentibus est, ut de iustificatione, incarnatione, &c. Ut admonet Scotus, ceteri namque absque distinctione loquuntur praeter Bassolis, qui in eo art. 2. §. *De Theologia vero*, censet, quoad eam partem, quae circa contingentia versatur, Deum non esse subiectum sub ratione Deitatis, sed sub alia ratione, ut sequenti dicemus. In confirmationem huius sententiae S. Thomas & Henricus hac vtuntur ratione: sic se habet subiectum ad scientiam, sicut obiectum ad potentiam, vel habitum: illud autem est obiectum potentiae, aut habitus sub cuius ratione cetera omnia referuntur ad potentiam vel habitum: sicut color ideo est obiectum visus, quia cetera, ut lapis, & homo, referuntur ad visum, eo quod habeat colorem: illud igitur erit subiectum Theologiae sub cuius ratione omnia referuntur ad ipsam, atque omnia de quibus tractat Theologia considerantur in ea, vel quia sunt ipse Deus, vel quia ad ipsum ut ad principium, & finem ordinem habent: ergo Deus est proprium subiectum Theologiae.

Hac est prima ratio S. Thomae, quae optime probat, si propositio assumpta in ea rectè intelligatur. Est ergo comparatio inter obiectum habitus, & subiectum hoc modo intelligenda: quemadmodum nihil est obiectum potentiae, vel habitus, quod non habeat rationem illam communem obiecti, vel essentiae, sicut albedo, vel accidentarie,

28.
S. Thom.
Caiet.
Recentiores
Henric.
Ricard.
Scotus.
Bassol.
Capreol.
Maior.
Canus.
Henric.

Prima
ratio.
19.

Secunda
ratio.

Scot.
Bassol.

Ratio
S. Thom.
S. Thom.
Henric.

20.

S. Thomae
Explicatur
ratio.
Quomodo
subiectum
scientiae
comparatur
obiecto
potentiae
acciden-

Okam.
Gabriel.
Refellitur
sententia
Gregor.

Scot.
Bassol.
17.

tarie, sicut paries, & eo modo aliquid est obiectum visus, nimirum aut per se, aut per accidens, sicut rationem coloris participat: sic etiam omnia, quæ considerat habitus, habent aliquem ordinem, vel spectant aliquo modo ad subiectum illius, non quod ita subeant rationem subiecti, ut eis per prædicationem conueniat, sed quod aliquomodo ea de subiecto ipso in recto, vel in obliquo dicantur, & ideo aliquem ad illum ordinem habeant.

Ratio Scoti eadem reddit. Scot.

Ad hanc rationem reuocari potest ratio Scoti, qui in q. 2. illa laterali §. De secundo, illam solam assignat proprietatem subiecti, in qua ceteras, quas ex mente Durandi initio adduximus, videtur optime comprehendisse. Eavero est, ut ipsum contineat in se veritates omnes, quæ in scientia considerantur: esse enim debet causa, & principium omnium illarum, ut inductione constet. Quare

in §. contra istud, respondens ad 1. rationem, quam contra adduxit: dicit alio modo obiectum comparari cum potentia vel habitu, quam subiectum: illud enim comparatur ut id, quod mouet tantum, hoc est, ut id, quod intelligitur, vel cognoscitur, quod sane conuenit cuiusque proprietati, aut conclusioni, quæ de se aliqua habitus considerat: at vero subiectum comparatur sicut causa ceterorum omnium, circa quæ habitus ille versatur. Ex quo probatum manet id, quod S. Thom. assumpsit, in maiori propositione; videlicet, illud esse subiectum Theologiæ, sub cuius ratione cetera omnia referuntur ad Theologiam, hoc est tanquam habentia ordinem ad illud, ab ea considerantur, quo fit, ut debeat esse quid in complexum, ut si primum fundamentum ceterorum, & de ipso cetera omnia quodammodo prædicantur: huiusmodi autem est Deus sub ratione absoluta Dei. Ei namque tanquam primo fundamento conueniunt cetera, quæ in Theologia tractantur, vel quia sunt ipsi essentialia, aut per modum proprietatis à nobis considerantur, vel quia ab eo facta sunt, & de ipso, ut de causa dicuntur. Merito igitur Theologia nostra de ipso Deo, ut de subiecta materia disputare dicitur, demonstrans quæ illi essentialiter conueniunt, & quæ sola sua voluntate ipsi tribuuntur.

Huc etiam spectat ratio secunda S. Thomæ in hoc articulo, quæ talis est: idem est subiectum principiorum, & totius scientiæ: nam tota scientia virtute continetur in principiis: sed Deus est subiectum articuloꝝ fidei, qui sunt Theologiæ principia: de ipso enim Deo credimus omnia, quæ in articulis enuntiantur: ergo Deus est subiectum Theologiæ. Aduertit tamen Caietanus in hoc art. §. Ad hanc obiectionem, non satis conuenire S. Thomam, & Scotum in modo quo asserunt subiectum virtute continere conclusiones, quæ demonstrantur in scientia. Scotus enim putat in subiecto, ut in causa sufficienti, & adæquata, licet non proxima contineri: dicit non proximam, quia secunda passio non continetur, nisi media prima: dicit autem sufficientem, & adæquatam, quia censet non posse esse subiectum alicuius scientiæ peculiaris aliquid commune secundum genus, sed secundum speciem specialissimam, quam vocat sufficientem, & adæquatam causam omnium conclusionum.

Sententiam hanc paucis indicat: videtur Scotus in illa q. 2. laterali §. Contra istud arguitur, in solut. 2. doctrinam vero S. Thomæ ipse Caietanus aliter explicat. Censet enim necessarium esse in

In subiecto quomodo conclusiones continentur. S. Thom. Caiet.

subiecto alicuius scientiæ conclusiones contineri, non ut in causa sufficienti, & adæquata: sed saltem, ut in causa prima, & in suo ordine sufficienti: inquit in suo ordine, quia adiuncto aliquo, quod participat rationem illam communem, ex ea sufficienter oritur. Quocirca ratio aliqua generica potest esse subiectum in aliqua scientia, quæ sit vna secundum speciem, ut numerus generatim in Arithmetica: posita enim communi ratione numeri, & adiuncta ratione numeri particularis: sequuntur singulæ veritates, quæ in numero, ut in causa prima, & sufficienti, in suo ordine continentur. Hanc doctrinam non tradidit expresse S. Doctor in articulo, optime tamen eam colligit Caietanus ex eo, quod secundum doctrinam Doctoris sancti, & communem omnium sententiam, potest esse vna scientia secundum speciem, circa subiectum aliquod vnum secundum genus: qualis est Arithmetica circa numerum, philosophia circa ens mobile, &c. Verum quod attinet ad præsentem controuersiam, cum subiectum Theologiæ, scilicet Deus, sit vnum secundum speciem, imo secundum numerum, continebit omnes veritates huius scientiæ tanquam adæquata, & sufficienti causa illarum.

CAPVT VI.

Non solum Deus est subiectum Theologi respectu veritatum necessariorum, sed etiam contingentium.

Superest vero difficultas cum Bassoli, an eadem ratione Deus sit subiectum Theologiæ quoad veritates necessarias, & contingentes. Ipse enim, ut præced. c. commemorauimus, putat esse subiectum respectu veritatum contingentium secundum rationem non deitatis, & essentialis, sed voluntatis: eo quod Deus non sit causa rerum in quantum est, sed in quantum vult, ut ostendimus disp. 81. c. 1. Mihi autem placet summopere sententia Scoti in ea 2. q. laterali, bi docet, sub ratione solum deitatis esse subiectum respectu veritatumque veritatum: esse autem non posse sub ratione voluntatis, facile probatur ex fundamento initio posito, & in 4. c. repetito. Quoniam subiectum ita debet esse quid incomplexum, ut nulla de ipso supponatur in scientia facta enunciatio: quia ratione diximus c. 4. Deum sub ratione Glorificatoris non posse esse primum subiectum Theologiæ: quia in eo iam supponitur aliqua enunciatio, scilicet Deum esse glorificatorem: atqui eadem ratione Deus, quatenus à nobis concipitur sub ratione voluntatis, non est quid in complexum, sed de ipso supponitur facta enunciatio, qua dicitur velle aliquid facere: ergo sub hac ratione non potest esse primum subiectum Theologiæ.

Quod vero assererat Bassolis pro sua sententia, nullius ponderis est. Quamuis enim Deus non sit causa rerum, & veritatum contingentium in quantum est, sed in quantum vult, tamen primum subiectum, de quo omnia prædicantur, est ipsemet Deus in quantum est. Prædicata autem harum veritatum includunt actum voluntatis, ratione cuius de ipso Deo enunciantur: ratio igitur voluntatis potius se habet ex parte prædicati, quam subiecti: sicut de ratione Glorificatoris idem Bassolis supra docuerat.

Aduertit tamen Scotus q. illa 2. laterali §. Ad primam questionem, & sequenti, Deum, sub ratione Deitatis